

Leiderschap

Theodor Holman

Gisteren bezocht ik de vier uur durende majestueuze voorstelling *Kings of War* van Toneelgroep Amsterdam: Shakespeare over leiderschap. (Gaat dat zien, gaat dat zien!)

Hoe je het ook bekijkt, leiderschap heeft altijd iets tegenstrijdigs. Zodra een leider leiderschap toont, leidt hij zichzelf naar een zekere ondergang. Of ze nu Rutte, Merkel of Blatter heten.

Kings of War is een onderzoek naar leiderschap van drie koningen: Henry V, Henry VI, en Richard III. Je werd voortdurend geconfronteerd met de onmogelijkheid van het leiderschap.

Henry VI wenst niet zozeer macht, hij vindt dat hij er recht op heeft; hij doet het om de eer. Hij wint, maar beseft dat hij als mens tekortschiet. Hij kan een oorlog winnen, maar geen vrouw verleiden of overheersen.

Henry V is te christelijk om een goede leider te zijn; hij geeft te veel ruimte aan zijn omgeving die tegen hem samenpakt, en gaat aldus ten onder.

Richard III daarentegen is meedogenloos. Waarom wil hij een grote leider zijn? Niet om familie-eer of recht – je zou dat ambities kunnen noemen die buiten de psyche van de mens liggen – nee, Richard wil het ter compensatie van zijn fysieke en psychische mismaaktheid. Hij wil handelen zoals hij is: gruwelijk. Hij wil erkenning voor zijn beest-

achtigheid; hij vreest zichzelf en wil dat rechtvaardigen door zo te handelen dat de mensen hem vrezen. Als hij in de spiegel kijkt, ziet hij een ziek mens, dus zal hij zijn omgeving verzieken.

Je zou wensen dat de leiders van Isis naar dit stuk zouden kijken. Maar dat is het cynische; wie dat zou doen, loopt grote kans door Isis onthoofd of verbrand te worden, want Isis vernietigt cultuur.

Ik moest daar, vooral toen ik Richard III zag (meesterlijk gespeeld door Hans Kesting), voortdurend aan denken; zomaar onschuldige mensen liquideren, de weezinwendigste dood verzinnen voor je vijanden en de rechtvaardiging daarvan met citaten uit

Je zou wensen dat de leiders van Isis naar dit stuk zouden kijken

een of ander boek halen, zegt ook iets van de gemankeerde psyche van de Isis-leiders. Stel je de wereld voor zoals zij die nu af en toe laten zien, en je weet hoe ze zijn.

Leiderschap heeft alleen zin als je er op tijd afstand van doet.

Waarom bestaat ons koningshuis nog? Omdat ze de macht die ze vroeger hadden, hebben afgestaan.

Die ex-leiders hebben overigens nog onderschatte macht.